

СТАНОВИЩЕ

относно представените от гл. асистент д-р Бояна Любомирова Бъчварова и от гл. асистент д-р Петко Цветозаров Якимов доказателствени материали за участието им в конкурс на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ за избор на доцент по филмов и телевизионен дизайн

Тъй като участниците в конкурса са двама, а обемът на едно становище е ограничен, ще се спра на онези доказателствени материали на Бояна Бъчварова и Петко Якимов, които, според мене, очертават най-пълно профилите им като творци и преподаватели. Понеже специалността „Филмов и телевизионен дизайн“ е практическа, основен акцент в представянето на кандидатите би трябвало да са филмите, в които всеки един от тях е показал качествата си на художник.

Като свои основни хабилизационни материали Бояна Бъчварова е заявила три заглавия. „Заведи ме вкъщи“ (реж. М. Геновски) е пълнометражен игрален филм. Представител е на дефицитния детски жанр в българското кино. Действието се развива в навечерието на Коледа и проследява деня на дете от сиропиталище, избрано да прекара празника с голяма телевизионна звезда. В експозето си Бояна Бъчварова е разказала подробно за работата си над този филм. По мое мнение, най-силното ѝ постижение като художник-постановчик в него е пресъздаването на коледната атмосфера в големия град. Стилно и с подчертана функционалност, тази атмосфера присъства в почти всеки кадър, създавайки усещането за празничност и топлота, за надежда и човешко вълнение. Филмът е имал ограничен бюджет и не е сниман в реалните коледни дни на годината, а месеци по-късно. Това прави постижението на художника още по-стойностно.

„И това е за тази Коледа“ (реж. П. Вълчев) е късометражен игрален филм. Той също залага на коледната тематика, само че решена в различен пластичен ключ. Филмът е монодрама и разказва за самотата на един възрастен човек. В цялостното изобразително решение има нещо от атмосфера на Андерсеновите приказки. В съавторство с режисьора и оператора, като дизайнер, Бояна Бъчварова е успяла да изгради на екрана една безрадостна Коледа. Персонажът на стареца, пресъздаден от актьора Любомир Бъчваров, е затворен в самотния си свят, фрустриран от напразните очаквания и тъжните спомени за своето минало. Малкото на брой, но прецизно подбрани, локации подсказват за все по-стесняващото се житейско пространство, което

обитава персонажа. Навсякъде във филма доминират здрача, студената сивота на жилището и дифузната светлина в екстериора на гробището. Общото усещане е за застиналост, за спряло време. В този филм празникът се превръща в реквием, Рождеството в предстоящо погребение.

„Ева“ (реж. М. Геновски) е хибриден като форма и жанр късометражен филм. С игрални средства се прави документална възстановка на един реален случай. Двама родители разказват историята за раждането и смъртта на тяхното болно от аненцефалия бебе. Силните контрасти и изградената в черно и бяло визуална среда органично съответстват на травмираното състояние на персонажите. Изразните средства, с които е боравила кандидатката в този експериментален филм, са пестеливи, но точни, и допринасят във висока степен за постигането на впечатляваща стилистика.

Към доказателствените материали спада и дисертационният труд на Бояна Бъчварова „Мултимедията в пространството на театъра – пресечна точка на изкуството и технологиите“, след защитата на който тя е получила научно-образователната степен „доктор“. Дисертацията е сериозна, по нея е работено с добре обосновани цели, с оригинално развитие на съдържателната част и с убедителни научни изводи. В текста успешно се дефинира и изяснява новият комуникационен модел, наложен от използването на аудио-визуални технологии в театъра, и влиянието на този модел в създаване на хибридни художествени форми.

Като спомагателни материали Бояна Бъчварова е представила музикални видеоклипове, статии по теми, засягащи визуалната интерпретация на драматургията в киното и театъра, участия в изложби, работни ателиета и образователни панели. Отделно е приложена справка за нейната пряка учебната дейност – лекционни курсове и упражнения от различни дисциплини, изучавани в специалност „Филмов и телевизионен дизайн“. Като цяло, от тези материали се добива представа както за теоретичните изследвания на Бояна Бъчварова, така и за творческите ѝ възможности като филмов дизайнер. Приложените филмови произведения разкриват уменията ѝ да си служи с различни по характер концепции в различните жанрове и да участва активно в тяхното визуално пресъздаване. Натрупаният опит в киното и в театъра кандидатката преработва сполучливо в редица научни публикации и уъркшопи, както и в учебни планове и програми, свързани с функциите на дизайна при изграждането на съвременна екранна визия.

В основните си хабилитационни материали другият кандидат, Петко Якимов, посочва два документални филма. На първият от тях, „От кадър до кадър: магията на създаването“, той е режисьор, продуцент, оператор и монтажист. Филмът е посветен на историята и развитието на департамент „Кино, реклама и шоубизнес“ в Нов български университет и вероятно е направен във връзка с неговата юбилейна 30-годишнина. По същество това са поредица от интервюта с водещи преподаватели в университета, които споделят спомени и преживявания около организацията на учебната дейност през годините. Интервютата са „покрити“ с архивни кадри и фотоси, илюстриращи отделните разкази. Идентичен като формат и характер е и вторият филм – „Изкуството на вдъхновението: историята на дизайна в НБУ“. Същата дължина, същата стилистика, същия информативен подход. Дори реализаторският екип е същият, като и тук Петко Якимов изпълнява почти всички основни функции. Ако съдим по надписите, тези функции не включват позиция на филмов художник.

Към доказателствените материали са приложени видео-презентации на две самостоятелни изложби – „Визуална идентичност на ефира“ и „Кинетик Арт Театър“. Към тях е добавена и дълга поредица от имиджови опаковки на Би Би Ти, на БНТ 2 и на „ТВ България“, както и опаковки на отделни телевизионни рубрики и предавания, студийна сценография, графична опаковка на филмовата поредица и др.

С интерес прочетох докторската дисертация на Петко Якимов, издадена като книга през 2026 година: „Телевизионен дизайн и брандинг: специфика на визуалната идентичност и ефирната опаковка в съвременната аудиовизуална среда“. Монографията е не само актуална, но и задава перспектива за въздействие в научно-приложно отношение. Текстът впечатлява с компетентността на своя автор и е сполучливо съчетание между изводи от натрупан личен опит и добра теоретична подготовка по избраната тема. В него е направен изчерпателен обзор върху историята, технологичните процеси и отделните етапи, през които преминава телевизионното брендиране, както и върху връзки му с телевизионното програмиране .

Внушителни по количество са спомагателните материали на кандидата. Общо взето те се изразяват в негови участия в изложби, в графични опаковки на многобройни телевизионни предавания, в публикации по теми от еволюцията на съвременния филмов и телевизионен дизайн, в елементи от компютърни ефекти и анимации в игрални филми. Заслужават внимание и дигиталните възстановки от образователните документални филми на режисьора Н. Акимов „Алцек и българите в Средновековна Италия“ (с работа

по монтажа, постпродукцията и моушън дизайна) и „Методий, кирилицата и българската азбука“ (работа по 3D моделирането, текстурирането, анимацията и дигиталния композитинг).

От всички тези многобройни материали оставам с впечатление, че Петко Якимов е преди всичко човек на телевизията и на нейната визуална идентичност. Имам предвид телевизията като медия, а не като платформа за разпространение на филми. Експертизата и силата на Якимов като художник са главно в областта на графичния дизайн, моушън дизайна и визуалните ефекти. Опитът му като дизайнер в киното е скромнен. В игралното – само като изпълнител на специални ефекти и компютърни анимации. Двата му авторски филма са по-скоро корпоративни видеа, отколкото проблемно документално кино. Те демонстрират качествата на Петко Якимов като режисьор, оператор, монтажист, продуцент, но не и като художник.

Имам представа какъв профил дизайнер се търси с провеждането на настоящия конкурс. Участвал съм в поредица от комисии и съвети, които приемаха учебните програми на откритата се преди години специалност „Филмов и телевизионен дизайн“. Замисълът бе тя да предлага профилирано образование, като студентите придобият компетентност на първо място по конвенционален дизайн – от превизуализацията и сторибординга до физическата реализация на локации, декори, костюми, реквизит, грим и пр. А като допълнения към тази компетентност – и познания по визуални ефекти, 3D анимация и всякакви други нови технологии. Целта на обучението бе и си остава да подготви завършилите преди всичко за работа в игрални филми, в документални филми и в телевизионни сериали.

Воден от убеждението си, че един хабилитиран преподавател по дизайн, трябва да бъде реално работещ художник-постановчик (production designer), – като сравнявам качествата и творческите биографии на двамата участници в конкурса, ще подкрепя Бояна Любомирова Бъчварова за заемане на академичната длъжност „доцент по филмов и телевизионен дизайн“ в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

проф. д-р Дочо Боджаков